

Ἡρόδοτος, Ἱστορίη 2.120 (διασκευή)

Η Ελένη και η καταστροφή της Τροίας

Ο Ηρόδοτος, προσπαθώντας να ερμηνεύσει την αντιπαλότητα Ασίας και Ευρώπης που οδήγησε στους Περσικούς πολέμους, αναφέρει την εκδοχή ότι αυτή ξεκίνησε από αρπαγές γυναικών. Ο Πάρης οδήγησε την Ελένη στην Τροία βέβαιος πως δεν επρόκειτο να τιμωρηθεί εξαιτίας της παλαιότερης αρπαγής της Μήδειας από τους Έλληνες. Όταν αυτοί απαίτησαν την επιστροφή της, σύμφωνα με την εκδοχή Αιγύπτιων ιερέων που παρατίθεται στο δεύτερο βιβλίο της *Ἱστορίας*, οι Τρῶες ισχυρίστηκαν ότι δε βρισκόταν στα χέρια τους, και επακολούθησε ο Τρωικός πόλεμος. Η καταστροφή της Τροίας παρουσιάζεται από τον ιστορικό ως θεϊκή βούληση, καθώς το *θεῖον* θέλησε να καταστήσει φανερό ότι τα σοβαρά αμαρτήματα (όπως η αγνωμοσύνη του Πάρη προς τον Μενέλαο που τον φιλοξενούσε) επισύρουν ολέθριες συνέπειες για αυτούς που τα διαπράττουν.

Εἰ ἐν Ἰλίῳ Ἑλένη ἦν, ἀπέδοντο ἅν αὐτὴν τοῖς Ἑλλησιν οἱ Τρῶες, ἐκόντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου. Οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν ὁ Πρίαμος οὐδὲ οἱ ἄλλοι Τρῶες, ὥστε τοῖς σφετέροις σώμασι καὶ τοῖς τέκνοις καὶ τῇ πόλει κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅπως Ἀλέξανδρος Ἑλένη συνοικῇ. Εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖς πρώτοις χρόνοις ταῦτα ἐγίγνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, μάλιστα δὲ οἱ αὐτοῦ υἱεῖς, ὁπότε συμμίσγοιεν τοῖς Ἑλλησιν, ἀπώλλυντο, Πρίαμος, εἰ καὶ αὐτὸς Ἑλένη συνῶκει, ἀπέδωκεν ἅν αὐτὴν Μενελάῳ, ἵνα αὐτὸς καὶ οἱ ὑπήκοοι αὐτοῦ ἀπαλλαγεῖεν τῶν παρόντων κακῶν. Ἄλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι οὐδὲ λέγουσιν αὐτοῖς τὴν ἀλήθειαν ἐπίστευον οἱ Ἑλληνες, ὥς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος ὅπως πανωλεθρία ἀπολόμενοι καταφανὲς τοῦτο τοῖς ἀνθρώποις ποιήσωσι, ὥς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Εἰ Ἑλένη ἦν ἐν Ἰλίῳ,
Ἄν ἡ Ελένη βρισκόταν στην Τροία,

οἱ Τρῶες ἀπέδοντο ἄν αὐτὴν τοῖς Ἑλλησιν,
οἱ Τρῶες θα ἔδιναν πίσω αὐτὴ στους Ἕλληνες,

ἐκόντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου.
με τὴ θέληση βέβαια ἢ χωρὶς τὴ θέληση τοῦ Ἀλέξανδρου.

Πρίαμος γὰρ δὴ οὐκ ἦν γε οὕτω φρενοβλαβῆς οὐδὲ οἱ ἄλλοι Τρῶες,
Γιατί ο Πρίαμος βέβαια δεν ἦταν σίγουρα τόσο παράφρονas οὔτε οἱ ἄλλοι Τρῶες,

ὥστε ἐβούλοντο κινδυνεύειν τοῖς σφετέροις σώμασι
ὥστε να θέλουν να βάζουν σε κίνδυνο τὰ δικά τους σώματα

καὶ τοῖς τέκνοις καὶ τῇ πόλει,
καὶ τὰ παιδιά τους καὶ τὴν πόλη τους,

ὅπως συνοικῇ Ἀλέξανδρος Ἑλένη.
για να ζεἰ μαζί ο Ἀλέξανδρος με τὴν Ελένη.

Εἰ δὲ τοι καὶ ἐγίγνωσκον ταῦτα ἐν τοῖς πρώτοις χρόνοις,
Κι αν βέβαια ἀκόμη εἶχαν αὐτὴ τὴ γνώμη στα πρώτα χρόνια,

ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρῶων μάλιστα δὲ οἱ υἱεῖς αὐτοῦ ἀπώλλυντο
ὅταν πολλοὶ ἀπὸ τους ἄλλους Τρῶες καὶ κυρίως τὰ παιδιά τοῦ σκοτώνονταν,

ὁπότε συμμίσγοιεν τοῖς Ἑλλησιν,
ὁποτε συγκρούονταν με τους Ἕλληνες,

Πρίαμος ἀπέδωκεν ἄν αὐτὴν Μενελάῳ,
ο Πρίαμος θα ἔδινε πίσω αὐτὴν στο Μενέλαο,

εἰ καὶ αὐτὸς συνώκει Ελένη,
ἀκόμη κι αν ο ἴδιος συγκατοικοῦσε με τὴν Ελένη,

ἵνα ἀπαλλαγεῖεν τῶν παρόντων κακῶν αὐτὸς καὶ οἱ ὑπήκοοι αὐτοῦ.
για να ἀπαλλαγούν ἀπὸ τις παρούσες συμφορές ο ἴδιος καὶ οἱ ὑπήκοοί τοῦ.

Ἄλλ' γὰρ οὐκ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι
Ἀλλὰ γιατί δεν εἶχαν τὴν Ελένη ὥστε να τὴν ἐπιστρέψουν

οὐδὲ οἱ Ἕλληνες ἐπίστευον αὐτοῖς, λέγουσιν τὴν ἀλήθειαν
οὔτε οἱ Ἕλληνες πίστευαν αὐτοῦς, αν καὶ ἔλεγαν τὴν ἀλήθεια,

ὥς μὲν ἐγὼ ἀποφαίνομαι γνώμην,
ὁπως ἐγὼ πιστεύω,

παρασκευάζοντος τοῦ δαιμονίου
ἐπειδὴ μηχανευόταν ο θεός

ὅπως ποιήσωσι ἀπολόμενοι πανωλεθρία
για να κάνουν με την ολοκληρωτική τους καταστροφή

καταφανές τοῖς ἀνθρώποις τοῦτο,
ολοφάνερο στους ανθρώπους αυτό,

ὥς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων
ὅτι δηλαδή για τα μεγάλα αδικήματα

μεγάλοι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν.
μεγάλες είναι και οι τιμωρίες από τους θεούς.

Ερμηνευτικά σχόλια

Εἰ ἐν Ἰλίῳ Ἑλένη ἦν, ἀπέδοντο ἂν αὐτὴν τοῖς Ἑλλησιν οἱ Τρῶες, ἐκόντος γε ἡ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου:

Ο Ηρόδοτος συνηθίζει να εκθέτει και τη δική του κρίση για την αλήθεια ή όχι των διηγήσεων που παραθέτει. Στην προκειμένη περίπτωση δηλώνει ότι πείστηκε από τους Αιγύπτιους ιερείς για την παρουσία της Ελένης στην Αίγυπτο και όχι στην Τροία και δικαιολογεί αυτή την εκτίμησή του. Σύμφωνα με μια άλλη εκδοχή, αυτή των Περσών, οι Τρῶες δεν αρνήθηκαν ότι είχαν στα χέρια τους την Ελένη, υποστήριξαν όμως ότι δεν ήταν υποχρεωμένοι να την επιστρέψουν, αφού και οι Έλληνες δεν υπέστησαν καμία συνέπεια για την αρπαγή της Μήδειας.

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Πώς τεκμηριώνει ο Ηρόδοτος την άποψη ότι η Ελένη δε βρισκόταν στην Τροία;
2. Που αποδίδει ο Ηρόδοτος την αδυναμία των Τρώων να πείσουν τους Έλληνες ότι η Ελένη δε βρισκόταν στα χέρια τους;
3. Με ποιο κίνητρο παρεμβαίνει το θεῖον στη διαμάχη Ελλήνων και Τρώων σύμφωνα με τον Ηρόδοτο;

